

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KÖRNYEZETPOLITIKA**

Időszak:

2013. augusztus

Dátum:

2013. szeptember 23.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KOMMUNIKÁCIÓS TÁRSASÁG ÉS STRATÉGIAI ELEMZŐ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK	3
A HALGAZDÁLKODÁSRÓL ÉS A HAL VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ JOGSZABÁLY	3
<i>Intézkedés</i>	3
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	3
<i>SWOT elemzés.....</i>	5
<i>Intézkedés</i>	6
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	6
<i>SWOT elemzés.....</i>	7
TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK.....	8
A METEOROLÓGIAI TÖRVÉNY ELŐKÉSZÍTÉSE	8
<i>Intézkedés</i>	8
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	8
<i>SWOT elemzés.....</i>	9
EGYÉB POLITIKAI TÉMÁK	10
ADATKIKÉRÉSI PER A GÉNMEGŐRZŐVEL SZEMBEN	10
NEMZETI PARKI FÖLDTERÜLETEK BÉRBEADÁSA	11
IVÓVÍZ-MINŐSÉG ROMLÁSA HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN	11
TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK A KEOP-BÓL	12
SZJA-KEDVEZMÉNY A LAKOSSÁGI ENERGETIKAI PÁLYÁZATOK NYERTESEINEK.....	13
KÜLPOLITIKAI ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	14
A VERESPATAKI ARANYBÁNYA MEGNYITÁSA.....	14
NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁS MAGYARORSZÁGON A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGRŐL	15
EURÓPAI NÉP KEZDEMÉNYEZÉS AZ IVÓVÍZ-SZOLGÁLTATÁS PRIVATIZÁCIÓJA ELLEN	16
A BIOÜZEMANYAGOK KÖTELEZŐ BEKEVERÉSI ARÁNYÁRA VONATKOZÓ EU SZABÁLYOZÁS	17
MAGAS SZINTŰ POLITIKAI FÓRUM A FENNTARTHATÓSÁGÉRT	18

Vezetői összefoglaló

A nyári törvényhozási szünet következtében a tárgyhónap jelentősebb szakpolitikai témáit a korábbi jogszabályok hatásának elemzése és a tervezett jogszabályok megvitatása szolgáltatták.

Az Országgyűlés július 10-én fogadta el a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvényt. A törvény értelmében a halgazdálkodási jog fő szabályként az államot illeti, amit az átengedhet vagyonkezelési szerződéssel – költségvetési szervnek, illetve megfelelő profilú, százszázalékos állami tulajdonú gazdálkodó szervezetnek –, vagy haszonbérleti szerződést köthet természetes vagy jogi személlyel, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezettel. Az új jogszabály politikai jelentőséggel bírhat, ugyanis pozitívan érinti a mintegy 310 ezresre becsült magyar horgásztársadalmat. Ezt támasztja alá, hogy a törvény már a kihirdetésekor igen kedvező visszhangra talált a halászokénál sokkal nagyobb létszámú horgászörökben, mivel már régóta vártak a kereskedelmi célú halászat visszaszorítására. Környezetvédelmi szempontból vizsgálva a jogszabályt kiemelhető, hogy az erősíti a természetes vizek védelmét, mivel a korábbinál jobban védi a halak természetes élőhelyét, és hatálya a korábban „gazdátlan” vizekre is kiterjed.

A 2013. július 4-én kihirdetett, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló 2013. évi CXXV. törvényt a tárgyhónap folyamán is számos kritikával illették elemzők és ellenzéki politikusok. A jogszabály kritikusai „egyre nagyobb káosz” eluralkodását vélték felismerni a hulladékgazdálkodás hatósági árainak kialakítása és a szolgáltatók engedélyezési eljárási területén – miközben rámutatott, hogy egyes díjtételek akár száz százalékkal is emelkedtek. Emellett arról is beszámoltak, hogy a hatósági eljárási díjak növekedése minden vállalkozás működését jelentősen költségesebbé tette. Az egyes díjak az év elején 40 vagy akár 100 százalékkal is megemelkedhettek, például a hulladékártalmatlanítás engedélyezési díja 2012-ben 318 ezer forint volt, a tárgyhónapban már 470 ezer, illetve 500 ezer, valamint a hulladéklerakók rekultivációjának és utógondozásának engedélyezési díja 100 ezerről 200 ezer forintra drágult.

Kormányzati szereplők augusztusi tájékoztatása szerint a 2012 óta előkészítés alatt álló meteorológiai törvénytervezet a kidolgozottság végső stádiumába érkezett. A tervezet pontosan körül kívánja határolni az időjárás-előrejelzési tevékenységet, az elvárható szolgáltatási színvonalat és a tájékoztatási felelősség körét. A szabályozás kiterjedne a repülésre, a nem várt katasztrófahelyzetek meteorológiai biztosítására, a háttérszennyezettség mérésére, az üvegházgáz-leltár vagy a klímamodell készítésére. Az

OMSZ is kizárólagos szerepet kapna az élet- és vagyonvédelmet szolgáló, a veszélyes időjárási helyzetekre vonatkozó riasztásban.

Meghozott intézkedések

A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló jogszabály

Intézkedés

Az Országgyűlés július 10-én fogadta el a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvényt. A törvény értelmében a halgazdálkodási jog fő szabályként az államot illeti, amit az átengedhet vagyonkezelési szerződéssel – költségvetési szervnek, illetve megfelelő profilú, százszázalékos állami tulajdonú gazdálkodó szervezetnek –, vagy haszonbérleti szerződést köthet természetes vagy jogi személlyel, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezettel.

Fogadtatás és hatások

A szeptemberben életbe lépő jogszabályról összességében elmondható, hogy a természetes vizek horgászati hasznosításának kedvez a halászattal szemben. Az újfajta „turista állami horgászjegy” bevezetése hozzájárulhat a horgászturizmus fellendítéséhez, mivel rövidebb időre szól, és könnyebben hozzáférhető, mint a 2013 szeptembere előtt egyedül használatban levő „normál” állami horgászjegy. Ennek várhatóan csak kis mértékben fog ellene hatni, hogy az új rendelkezés a vizsgafeltételek szigorítását is tartalmazza a horgászok számára.

Az új jogszabály politikai jelentőséggel bírhat, ugyanis az pozitívan érinti a mintegy 310 ezresre becsült magyar horgásztársadalmat¹. Ezt támasztja alá, hogy a törvény már a kihirdetésekor igen kedvező visszhangra talált a halászokénál sokkal nagyobb létszámú² horgászörökben, mivel ők már régóta vártak a kereskedelmi célú halászat visszaszorítására. Érdekvédelmi szervezeteik nyilatkozatokban üdvözölték a jogszabályt. „Most végre csurran-cseppen valami a horgászoknak is” – nyugtázta az új törvényt a Heti Világgazdaságnak Kozári Miklós, a somogyi horgászszövetség alelnöke, egyben az országos szövetség (Mohosz) elnökségi tagja³, elismerve azt is, hogy a vizek horgászkezelésbe kerülésével olyan állami szerepvállalásra is szükség lesz, amelyhez kevés a társadalmi szervezetek anyagi forrása.

¹ A Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ) tagszervezetei által regisztrált horgászok száma 2012. december 31-én 311.717 fő volt. A horgászok 1112 horgászegyesület tagjai (www.mohosz.hu).

² A szarvasi Halászati és Öntözési Kutatóintézet 2012-ben 2000 főre becsülte a magyarországi halásztársadalmat (www.haki.hu).

³ HVG HETILAP \ 2013\33. SZÁM

Várakozását fejezte ki a törvényhez kapcsolódó végrehajtási rendeletekkel kapcsolatban, hiszen ezek határozzák meg az igazi nagy víztestek, a Duna, a Tisza, a Körösök és a Balaton átvételének tényleges lehetőségét és feltételeit. A Mohosz – amely szervezettől Áder János köztársasági elnök megkapta A horgászat nagykövete díjat – adatai szerint⁴ a horgászati „ágazat” gazdasági tevékenysége augusztusban harmincszorosa volt a természetes vizekben való halászaténak. Erre reflektált Manninger Jenő, a Fidesz országgyűlési képviselője egy keszthelyi sajtótájékoztatón azt hangsúlyozta, hogy pártja egyik választási ígértétét váltotta be a horgászoknak kedvező törvényalkotással. Sőt a Balaton körüli országgyűlési képviselők nevében kijelentette: támogatják, hogy idővel a horgászok vegyék kezelésbe az ország legnagyobb tavát is.

A halászok ugyanakkor kritizálták az újonnan kialakításra került rendszer szakmai megalapozottságát, a jogszabályban foglalt szakmai biztosítékok helytállóságát. Szerintük ugyanis míg a kisebb vizeken a halgazdálkodás szakmai irányításának hiánya nem okoz jelentős gondot, addig ahol szükség van az ökológiai célú halgazdálkodásra, szelektív halászatra, haltelepítésre, ott nem nélkülözhető egy halászati szakember munkája. Füstös Gábor, a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. vezérigazgatójának augusztusi nyilatkozata szerint nyitott kapukat döngtetett az új törvény, hiszen a Balatonon már 2009 óta horgászati célú halgazdálkodás folyt. Ennek megvalósításáért nevezték ki őt, mint halászati szakképesítéssel rendelkező aktív horgászt a cég élére, és a balatoni tapasztalatok figyelembevételével készült el a törvény is. Jó ideje a horgászérdekeket részesítették előnyben még a térség halellátásával szemben is. Füstös Gábor lényegtelennek nevezte, hogy kinek a kezelésébe kerül a Balaton, ahol a kereskedelmi célú halászat betiltása esetén is halászni kell a busára, és megkerülhetetlen a szelektív, állományszabályozó halászat folytatása. (A Balatonban, a tárgyévben 9–12 ezer tonna hal lehetett, és ebből 3–5 ezresre volt tehető az őshonos fajok ivadékainak táplálékkonkurenciáját jelentő busaállomány⁵.)

Környezetvédelmi szempontból vizsgálva a jogszabályt kiemelhető, hogy az erősíti a természetes vizek védelmét, mivel a korábbinál jobban védi a halak természetes élőhelyét, és hatálya a korábban „gazdátlan” vizekre is kiterjed. Az élőhelyvédelmi szempontok további előtérbe kerülését eredményezi az, hogy a törvény a halgazdálkodás állami ellenőrzését írja elő – a mesterséges halastavakat kivéve – a magántulajdonban lévő élőhelyeken is. Ennek az is a hatása lehet, hogy a legális halászok által fogott halak útjának a fogyasztókig történő végigkíséréssel ellehetetlenül a megélhetési horgász és az illegális halász mellett több, addig feketén nyersanyagot vásárló vendéglátóhely is. A természetvédelmi szempontok

⁴ www.mohosz.hu

⁵ Dr. Specziár András, Dr. Erős Tibor: A Balaton halállományának felmérése és az eredmények összevetése a hosszú távú adatsorral, MTA Ökológiai Kutatóközpont Balatoni Limnológiai Intézet adatai alapján.

érvényesülését segíti, hogy a haszonbérbe vételre vonatkozó értékelési pontrendszer feltételül szabja meg, hogy a pályázó védje az ökoszisztémát, segítse a halállomány gyarapodását, az etikus sporthorgászat és a horgászturizmus fejlődését, továbbá támogassa a helyi közösségek részvételét lakóhelyük halgazdálkodásában.

Végül elmondható, hogy a jogszabálynak különösen a haszonbérleti szerződés kiírásának újraszabályozására vonatkozó rendelkezéseinek megalkotása időszerű volt az állami tulajdonú vizekre kötött hosszú távú haszonbérleti szerződések 2015-ös lejárta.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Természetvédelmi szempontokat érvényesít. ▪ Rugalmas, könnyen hozzáférhető horgászjegy rendszert alakít ki. ▪ Kedvezően érinti a nagy tagságú magyar horgásztársadalmat. ▪ Szabályozza a gazdátlan víztestek halgazdálkodási szabályait. ▪ Időszerű szabályozás (a haszonbérleti szerződések 2015-ös lejárta miatt).	▪ Hátrányosan érinti a halásztársadalmat. ▪ Nem rendezi azoknak a víztesteknek a problémáját, ahol fenntartható halgazdálkodás értelmében a szükséges a halászat.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ A horgászturizmus fellendülése. ▪ Illegális halászat és horgászat visszaszorítása. ▪ A degradált vizes élőhelyek regenerálódása.	▪ A víztestek halgazdálkodásának szakmai irányítása romlik. ▪ Halgazdálkodási vállalkozások anyagi helyzete romlik.

Törvény a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről

Intézkedés

2013. július 4-én hirdették ki a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló 2013. évi CXXV. törvényt, amelynek célja, hogy az Európai Unió hulladékgazdálkodási prioritásaihoz igazodva olyan közszolgáltatási rendszer létrehozását biztosítsa, amely lehetővé teszi, hogy a közszolgáltató kiválasztásánál az eddig uralkodó gazdasági szempont mellett a szolgáltatás biztonsága és a szolgáltatás minősége is hangsúlyos értékelési szemponttá váljon.

Fogadtatás és hatások

A törvény részletes elemzését a 2013. május-július tárgyhavi Környezetpolitikai elemzés tartalmazza. Jelen tanulmányban az intézkedés tárgyhónapban jelentkezett hatásait és fogadtatását mutatjuk be. A hulladékgazdálkodási reform intézkedéseit augusztus folyamán is számos kritikával illették elemzők és ellenzéki politikusok. A Napi Gazdaság újságírója „egyre nagyobb káosz” eluralkodását vélte felismerni a hulladékgazdálkodás hatósági árainak kialakítása és a szolgáltatók engedélyezési eljárási területén – miközben rámutatott, hogy egyes díjtételek akár száz százalékkal is emelkedtek. A napilap augusztus 23-i számában arról is beszámolt, hogy a hatósági eljárási díjak növekedése minden vállalkozás működését jelentősen költségesebbé tette. Az egyes díjak az év elején 40 vagy akár 100 százalékkal is megemelkedhettek, például a hulladékártalmatlanítás engedélyezési díja 2012-ben 318 ezer forint volt, a tárgyhónapban már 470 ezer, illetve 500 ezer, valamint a hulladéklerakók rekultivációjának és utógondozásának engedélyezési díja 100 ezerről 200 ezer forintra drágult – hivatkozott a Napi Gazdaság újságírója cégvezetőktől származó számadatokra⁶.

A felügyelőségek 2010-től fokozatosan vezették be a tárgyhónapra mindenhol kötelezővé vált konzultációs díjat, ami a résztvevő ügyintézők számának függvényében eltérő volt az egyes hatóságoknál, általában egy főre 6-tól 10 ezer forintig terjedt óránként. Sárosi Eszter, a Hulladékhasznosítók Országos Egyesületének (HOE) ügyvezetőjének augusztusi nyilatkozata szerint, a díjat a legtöbb esetben előre felszámolták a felügyelőségek, még az előtt, hogy tudni lehetett volna, hogy mennyi időt vesz igénybe a konzultáció. Több egyesületi tag arról is beszámolt, hogy a környezetvédelmi szakhatóságokkal előzetesen nem lehetett felvenni a kapcsolatot, a konzultációra pedig csak online módon működött a

⁶ Hulladékhasznosítók Országos Egyesülete (HOE; www.hoe.hu).

bejelentkezés. Sárosi Eszter még olyan ügyről is tudomást szerzett, mely szerint egy cég az engedélykérelem benyújtása után a folyamat elhúzódása miatt csak másfél év múlva kapta meg azt. Az efféle problémák komoly fennakadást okoztak, amikor a szolgáltatók működési engedélyeik jövő év január 1-jétől érvényes meghosszabbítását igénylik.⁷

Az ellenzéki politikusok közül Jávor Benedek, a Párbeszéd Magyarországért független országgyűlési képviselője fejtette ki ismételten kritikai véleményét a hulladékgazdálkodási rendszer átalakításával kapcsolatban. A politikus nyilatkozatban szögezte le, hogy azzal egyetért, hogy a jelentős környezethasználók, illetve -szennyezők fizessenek az általuk igénybe vett környezeti javakért, viszont, ahogy ő fogalmazott: „ez a történet már régóta másról szól”. Az ellenzéki politikus egyfelől úgy érvelt, hogy a kormányzat 2011-ben világossá tette, hogy „fejőstehénként” kívánja kezelni a zöldhatóságok által felügyelt cégeket, így a bírságokból, díjakból jelentős költségvetési bevételt irányzott elő. Másfelől pedig azt állította, hogy a környezet- és természetvédelmi hatóságok már a kormányváltáskor is nettó költségvetési befizetők voltak, és ez a pozíciójuk – a kormányzati elvonások, illetve a díjemelések nyomán –azóta tovább erősödött.

Az LMP-s képviselő azt is elmondta, a díjak folyamatos emelése nem éri el a célját, mivel a vállalkozásokat arra sarkallja, hogy a tevékenységük minél nagyobb részét a hatóságok elől elrejtsek. Azt is hozzátette, hogy az irracionális mértékű hatósági költségek nem egyformán érintik a cégeket, hiszen egy sokmilliárdos vállalkozásnak mást jelent évi néhány százezer vagy millió forintnyi díj kifizetése, mint egy kkv-nak, így ez a gyakorlat tehát piactorzító hatású is. A politikus kiemelte, szerinte a Kormány „bevételehsége” nyomán a hatóságok olyasmért is pénzt kezdtek szedni, illetve bírságotlalt, amiért nem lehetne, például az OKTVF több pert is elveszített így. Jávor Benedek úgy véli méltányos, a gazdaság által kitermelhető és diszkriminációmentes hatósági díjakra lett volna szükség, a közigazgatási alapszolgáltatásoknak pedig ingyeneseknek kellett volna lenniük. Nyilatkozatának záró mondtában pedig hangsúlyozta, nem a környezetvédelem dolga, hogy a kormányzati pazarláshoz forrásokat teremtsen.⁸

SWOT elemzés

A 2013. május-július tárgyhavi Környezetpolitikai elemzésben leírtakon túl nem jelentkezett új értékelési szempont.

⁷http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/kaoszt_okezhat_egy_uj_szabalyozas_magyarorszagon_durva_dragulas_johet_a_hulladeggazdalkodasban.562572.html

⁸http://nol.hu/belfold/20130815-elszabadult_hatosagi_arak-1406623

Tervezett intézkedések

A meteorológiai törvény előkészítése

Intézkedés

Kormányzati szereplők⁹ tájékoztatása szerint a 2012 óta előkészítés alatt álló meteorológiai törvény tervezete pontosan körül kívánja határolni az időjárás-előrejelzési tevékenységet, az elvárható szolgáltatási színvonalat és a tájékoztatási felelősség körét. A szabályozás kiterjedne a repülésre, a nem várt katasztrófhelyzetek meteorológiai biztosítására, a háttérszennyezettség mérésére, az üvegházgáz-leltár vagy a klímamodell készítésére. Az OMSZ is kizárólagos szerepet kapna az élet- és vagyonvédelmet szolgáló, a veszélyes időjárási helyzetekre vonatkozó riasztásban.

Fogadtatás és hatások

A tervezet által felvetett új meteorológiai díjat az indokolná, hogy az időjárás-előrejelzési infrastruktúra, a műholdas, telekommunikációs és szuperszámítógépekkel dolgozó nemzetközi intézmények fenntartása igen komoly költségeket igényel, ám ehhez sem a magánszféra, sem a meteorológiai információt hasznosító különböző gazdasági társaságok nem vagy csak kismértékben járultak hozzá. Ezt figyelembe véve ésszerű lenne a 2012-ben felvetett meteorológiai adó bevezetése, ugyanakkor annak politikai kockázatai rendkívül anyagok, amint azt a médiumok heves tiltakozása is előre vetítette. Az az időjárás-jelentést műsoron tartó médiaszereplőknél is jelentős profit-csökkenést eredményezhetne, de kirívóan hátrányosan érintené a meteorológiai adatszolgáltatásra szakosodott –jellemzően internetes- médiumokat, ha –a csak egyes részeiben- felvázolt tervezet szerint kerülne szabályozásra az új törvény.

Amint arra Krausz Miklós, a Köpönyeg internetes portál alapítója augusztusi nyilatkozatában rámutatott, az, hogy a veszélyjelzés az Országos Meteorológiai Szolgálat monopóliuma lehet, szakmailag nem kifogásolható. Azzal kapcsolatban azonban ellenérzéseit fejezte ki, ha a Kormány nehezíteni akarja a magánszolgáltatók működési feltételeit. „Minden fórumot végig fogunk járni, ez száz százalék. Ha el akarja kergetni a Kormány a tisztességes magyar vállalkozásokat, a magánszolgáltatókat, tegye, akkor külföldre tesszük át a székhelyünket, s onnan folytatjuk a tevékenységünket” – mondta Krausz Miklós. Az EU-ban és nemzetközi

⁹ Illés Zoltán, környezetügyért felelős államtitkár és Dunkel Zoltán Árpád, az Országos Meteorológiai Szolgálat elnökének augusztusi nyilatkozatai alapján.

szinten sokkal inkább támogatják a privát időjárás-előrejelzéssel foglalkozó társaságok tevékenységét, nem pedig korlátozzák. Az Egyesült Államokban például a nemzeti szolgálattal egyenrangú félként kezelik őket – mutatott rá Krausz. Bár a tiltakozó magánszolgáltatók által idézett példák csak részben relevánsak, a kormányzat megítélésén, a kormányzati intézkedések bemutatásán lényegesen ronthat, ha a választási évben kerül bevezetésre egy ilyen, kizárólag a médiaipar szereplőit érintő új adónem.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Illegális adathasználat gyakorlatát számolja fel. ▪ Megbízható, állami ellenőrzés alá vonja a katasztrófavédelmi szempontból fontos meteorológiai szolgáltatást. ▪ Költségvetési bevételt generál.	▪ Hátrányosan érinti a média és a reklámpiac szereplőit. ▪ Ellehetetleníti a magánszolgáltatók működését.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Hatékonyabb katasztrófavédelmi előrejelzések. ▪ A költséges állami meteorológiai ágazat finanszírozása.	▪ A kormányzatot negatív színben tüntetik fel a hátrányosan érintett médiumok.

Egyéb politikai témák

Adatkikérési per a génmegőrzővel szemben

A Debreceni Járásbíróság augusztus 24-én kihirdetett ítélete szerint a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft.-nek az ítélet kézbesítésétől számított 15 napon belül közérthető módon közölnie kellett a felperes LMP-vel a cég felügyelőbizottsága 2010. október 1. és 2013. május 7. közötti ülései közérdekű adatokat tartalmazó jegyzőkönyveinek tartalmát. Az adatkikérési pert Lengyel Szilvia, az LMP vidékpolitikusa, független országgyűlési képviselő indította a kft. ellen, mert a cég nem adta ki neki felügyelőbizottságának jegyzőkönyveit. A politikus úgy nyilatkozott, hogy „a korábbi évek rossz tapasztalatai után végre átláthatóvá kell tenni a közvagyonba tartozó nemzeti parkok földhasználatát”. A bíróság ítélete szerint a Kft.-nek nem kell kiadnia azokat az adatokat, amelyek egyfelől „az alperes felügyelőbizottsága döntésének megalapozását szolgálják vagy szolgálták, valamint olyan adatokat, amelyekkel kapcsolatban a döntés vagy még nem született meg, vagy amelyekkel kapcsolatban a döntés már megszületett, de az érintett adatok megismerése az alperes törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen, külső befolyástól mentes ellátását veszélyeztetné”.

Az LMP akkor figyelt fel a hortobágyi védett állami földekre, amikor arról kerültek elő információk, hogy a kft. az általa kezelt 16 ezer hektárnyi földterület több mint felét magánszemélyeknek akarta hosszú távra bérbe adni. Az eset úgy került napfényre, hogy a cég a már elnyert kétmilliárd forint LIFE-pályázati pénzt vissza szeretne volna téríteni az Európai Bizottságnak, melyet az érintett földeken vettek volna igénybe. Lengyel Szilvia az ítélethirdetés után az MTI-nek azt mondta: elképesztőnek tartja, hogy az állami vagyon felett rendelkező génmegőrző cég visszatart közérdekű adatokat. Szeretnének tisztán látni, szeretnék tudni, hogy a felügyelőbizottságban milyen szakmai érvek hangzottak el emellett, hogy a 16 ezer hektár védett területből 9 ezer hektárt földbérleti szerződéssel magánkézbe jussanak. Schiffer András, az LMP társelnöke, a felperes jogi képviselője szerint az állami cégeket rá kell szorítani az átláthatóságra, mert ez az egyetlen garancia arra, hogy „ne lehessen a nemzeti vagyont, a termőföldet szabadon ellopni”.¹⁰

¹⁰ http://hvg.hu/itthon/20130824_kozerdeku_adatok_hortobagy_i_genmegorzo

Nemzeti parki földterületek bérbeadása

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület nyílt levélben kereste meg Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési minisztert, amelyben a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő földterületek haszonbérbe adásával kapcsolatos szakmai kritériumokra hívta fel a tárcavezető figyelmét. Az Egyesület szakértői a Vidékfejlesztési Minisztérium által közölt információk alapján az állami tulajdonban lévő védett természeti területek 30-50 hektáros tömbökben történő bérbeadását vélelmezték. Levelükben elsősorban olyan veszélyekre mutattak rá, mint hogy az ekkora területek bérbeadása a hagyományosan legeltetéssel hasznosított, egyedi természeti értékeket rejtő nagy kiterjedésű puszták (pl. Hortobágy, Kiskunság) esetében a biodiverzitás csökkenését és a tájkép arculatának megváltozását okozná, illetve hogy ez a lépés nem szolgálná a minőségi állattenyésztést, sőt kifejezetten káros hatással lenne a természeti értékekre. Mindemellett számos más problémát is eredményezhet az efféle feldarabolás, hiszen hiányoznak az infrastrukturális feltételek, mint a hodályok vagy például a kutak.

Mindezekre hivatkozva az Egyesület felkérte a minisztert, hogy a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő legelők és kaszálók haszonbérbe adása előtt kérje ki azoknak a szakmai szervezeteknek a véleményét, amelyek ez ügyben kellő tudás és tapasztalat birtokában vannak, vagy azt a gyakorlatot folytassák, amelyek évszázadokon keresztül megőrizték a Magyarországra jellemző ún. nyílt legelő tájat. „Egy nemzeti parki területen a természeti értékek megőrzése nem rendelhető alá semmilyen más célnak!” – zárul a levél.¹¹

Ivóvíz-minőség romlása Hajdú-Bihar megyében

Sajtóorgánumok augusztus végén számoltak be arról, hogy a megyei tisztifőorvos több hajdú-bihari településen, így Mikepércsen, Bagaméron, Álmosdon, Hortobágyon, Hosszúpályiban, Kokadon, Komádiban, Létavértesen, Magyarhomorogon, Nádudvaron, Nyirábrányban, Püspökladányban, Berekböszörményben, Hencidán, Körösszegapátiban, Újírázon, Vekerden és Nyírmártonfalván betiltotta a vezetékes víz ivásra vagy főzésre való felhasználását, mert azok a határértéknél magasabb arzént tartalmaztak. A döntés hátterében az állt, hogy az uniós előírások alapján csökkentették a megengedett

¹¹<http://www.greenfo.hu/hirek/print/2013/08/29/a-nemzeti-parkokban-a-pusztai-elohelyek-vedelme-fontosabb-mint-a-foldprogram>

arzéntartalom határértékeit, így míg korábban 50 mikrogramm/liter volt a határérték az arzéntartalomnál, a tárgyhónap idején már csak tíz. A tisztifőorvos arra is felhívta a figyelmet, hogy a bór- vagy az arzéntartalom nem változik a víz felforralásának hatására.¹²

Természetvédelmi fejlesztések a KEOP-ból

Rácz András, a Vidékfejlesztési Minisztérium környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkárának augusztus 29-ei nyilatkozata szerint, 2007 és 2013 között, több mint 36 milliárd forintot tudott felhasználni az ország természetvédelmi fejlesztésekre a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) keretéből. „A rendelkezésre álló forrásokat teljes egészében lekötöttük, egyetlen fillért sem hagytunk veszendőbe menni” – szögezte le a helyettes államtitkár. Arról is beszámolt, hogy a 2013-as év végén befejeződő hétéves uniós pénzügyi időszakban a természetvédelemre rendelkezésre álló forrásokból közel 25 milliárd forintot a természeti értékek helyzetének javítását közvetlenül szolgáló élőhely-rekonstrukciós fejlesztésekre költöttek. Így az eredetileg tervezett terület háromszorosát, 100 ezer hektárt meghaladó védett természeti terület vagy Natura 2000-es terület került jobb állapotba.

A projektek tartalmáról pedig a következőket tudhattuk meg: mintegy 40 százalékuk vizes élőhelyek helyreállítására koncentrált, 27 százalékuk pedig egyszerre több tématerületet is felölelt. A helyettes államtitkár kiemelte, hogy bár a fejlesztések megvalósításában a nemzeti parki igazgatóságok játszották a főszerepet, a kedvezményezettek széles körét vonták be a projektekbe. Az igazgatóságok közül a DINPI munkáját emelte ki, mely közel 6 milliárd forint támogatást nyert el.

A 2014-2020-as pénzügyi időszokról úgy nyilatkozott az államtitkár, hogy azok a kormányzati döntések, melyek a természetvédelem szempontból fontosak, a tárgyhónapra megszülettek. A soron következő időszakban is lesz egy önálló operatív program, amelyen belül a természetvédelmi fejlesztések prioritást fognak élvezni, a program címe „Környezeti és Energetikai Hatékonysági Operatív (KEHOP) lesz. A tématerületekről azt nyilatkozta, hogy a Natura 2000 területek vagy a klímaváltozás hatásának mérséklésével összefüggő fejlesztések lesznek leginkább fontosak, illetve hogy a támogatások új célterületeként, az úgynevezett zöld infrastruktúra is megjelenik.¹³

¹² http://hvg.hu/itthon/20130830_lhatatlan_a_csapviz_tobb_hajdusagi_telepu

¹³ <http://www.napi.hu/print/563117.html>

SZJA-kedvezmény a lakossági energetikai pályázatok nyerteseinek

Augusztusi sajtóhíradások arról számoltak be, hogy a Glattfelder Béla, Fideszes EP-képviselő vezette Nemzeti Megújuló Energia Platform tárgyalásokba kezdett a kormánnyal a lakossági energetikai pályázatok nyerteseinek nyújtandó kedvezményről. Glattfelder Béla a Napi Gazdaságnak elmondta, hogy elsősorban a személyi jövedelemadózásban láttak lehetőséget a kedvezmény bevezetésére. A platform 2013 elején stratégiai partnerségi megállapodást írt alá a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal, főként az ágazati jogszabályok előkészítésében való együttműködésről. A partnerség a tárgyhónapra már megkezdődött a tárcával, amely magába foglalhatja a pályázati konstrukciók, stratégiák kidolgozását is. A Platform elnöke szerint nagyobb további forrásokra lenne szükség az augusztusban kiírt és egyetlen nap alatt kimerített, a téglaeépítésű társasházak energetikai korszerűsítését célzó pályázathoz hasonló konstrukciókhoz (ez esetben 834 millió forint állt rendelkezésre).¹⁴

¹⁴http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/ablakot_cserelne_szigetelne_szja-kedvezmenyt_is_kaphat.562161.html

Külpolitikai és nemzetközi kitekintés

A verespataki aranybánya megnyitása

A tárgyhónap folyamán ellentétesen értelmezhető jelzések érkeztek a román kormányzat részéről, a verespataki aranybánya megnyitásával kapcsolatban. Mindenközben egyre inkább erősödött a nemzetközi politikai és civil tiltakozás a beruházás ellen. A Mediafax román hírügynökség augusztus 19-én számolt be, hogy egy, a bányanyitással kapcsolatos egyezménytervezet szerint, legkésőbb 2016 novemberéig elkezdődhet a verespataki arany kitermelése.

A tervezet létét, valamint a román Kormány és a beruházásban érdekelt kanadai Gabriel Resources vállalat közötti tárgyalásokat egy későbbi nyilatkozatában Dan Sova, infrastrukturális beruházásokért felelős miniszter megerősítette, és annak tartalmával kapcsolatban is nyilatkozott. A híradás szerint a román Kormány a Gabriel Resources-zal és annak leányvállalatával, a Rosia Montana Gold Corporation kanadai-román vegyesvállalattal tervezte megkötni a megállapodást. Dan Sova elmondta azt is, hogy az egyezménytervezet szövege szerint a román állam részesedése a beruházásban 19 százalékról 25 százalékra nőne, a kitermelés után a román államot megillető járadék pedig 4 százalékról 6 százalékra emelkedne. A tervezet az aranybánya megnyitásának az ütemezését is magába foglalta. A dokumentum tartalma szerint a beruházó 2014-ben a kitermelés által érintett területen lévő valamennyi ingatlan használati jogát megkapná, így az erdőkét és a mezőgazdasági területekét is, valamint még azéppen az építkezési engedélyt is kézhez kaphatná. A kitermeléshez szükséges infrastruktúra megteremtéséhez a tervek szerint két évre lenne szükségük.

A felek számításai szerint a beruházásból kifolyólag a román állami és a helyi önkormányzati költségvetések összesen 2,3 milliárd dollárral bővülnének, a román állam beruházásból származó teljes profitja a tervezet szerint eléri az 5,2 milliárd dollárt. A beruházó egyebek között vállalta, hogy a környezetvédelmi engedélyre vonatkozó kormányhatározat közzététele után négy hónappal részletes tervet mutat be a román államnak arról, hogy a beruházást milyen forrásokból finanszírozzák. Az egyezménytervezetből az is kiderült, hogy a gyár építése alatt átlagosan 2300 munkahelyet vállal fenntartani az RMGC, a kitermelés során pedig 900-at. Mindemellett a cég azt is kijelentette, hogy legkevesebb 100 millió dollárt fordít örökségvédelemre. A környezetvédelem területén pedig a következő vállalatokat tették: a kitermelés elkezdése után megszüntetik az egykori román állami bányavállalat által okozott szennyezést, illetve 25 millió dollár értékű garanciális

környezetvédelmi alapot létesítenek. A dokumentum szerint a zagytározóba ömlő ipari szennyvíz ciánkoncentrációja maximum 7 ppm (milliomodrész) lesz. A híradás összhangban volt Victor Ponta román miniszterelnök 2013 júliusi bejelentésével, amely azt vetítette előre, hogy a Kormány 2013. szeptemberig lezárhatja a tárgyalásokat a beruházóval, hogy ősszel a parlament eldöntse, egyetért-e az aranybánya megnyitásával.¹⁵

A ciántechnológia tervezett alkalmazása miatt Romániában és Magyarországon ismételtan többen felszólaltak a vitatott beruházás ellen, amelynek kezdeményezője 2013-ban már mintegy 15 éve várt a jóváhagyásra. Tiltakozott az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) is, amely augusztusi közleményében szögezte le, hogy határozottan ellenzi a Kormány által elfogadott törvénytervezetet, amely a verespataki arany- és ezüstkitermelést engedélyezné. A Néppárt elnöksége nevében Király Melinda, az EMNP alelnöke felhívta a figyelmet a ciántechnológiát alkalmazó aranybányászat súlyos környezetromboló következményeire, illetve azokra a kockázatokra, amelyekkel a beavatkozás jár: több millió tonna föld elmozdítása, több millió liter víz felemésztése, több négyzetkilométernyi terület lerombolása, a kulturális örökség megsemmisítése, a táj tönkretétele, emellett a cián komoly egészségkárosodást okozhat, nem utolsósorban közösségeket morzsol szét és telepít ki. Ugyanakkor a megkötött szerződés alapján, a kormány, elvéve az erdélyi emberektől, egy külföldi multinacionális vállalat kezére játszaná át a kitermelt természeti kincsek közel 80%-át – fogalmazott Király. Éppen ezért, az Erdélyi Magyar Néppárt támogatólag állt ki a Mentsük Meg Verespatakot Mozgalom által szervezett szeptember elsejei tüntetéssorozat mellett, és felszólította szimpatizánsait, és „mindenkit, akinek fontos Erdély környezetvédelme és kulturális hagyatéka”, hogy amint tehetik csatlakozzanak a demonstrációkhoz.¹⁶

Nemzetközi tanácskozás Magyarországon a biológiai sokféleségről

Július 31. és augusztus 2. között Magyarországon gyűltek össze tanácskozni Közép-Kelet-Európa szakértői a biológiai sokféleséggel kapcsolatos feladatokról. A Vidékfejlesztési Minisztérium és a Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai Kutatóközpontja, az ENSZ támogatásával, Budapesten és Tihanyban rendezte meg az eseményt. A magyarországi egyeztetésen elsősorban a Biológiai Sokféleséggel és Ökoszisztéma Szolgáltatásokkal foglalkozó Kormányközi Testület (IPBES) 2014-2018 közötti munkaprogramját vitatták meg,

¹⁵ http://hvg.hu/vilag/20130819_Ket_ev_mulva_indulhat_a_cianos_aranykiter

¹⁶ <http://itthon.transindex.ro/?hir=33912>

valamint a megválaszolandó tudományos és szakmai kérdések prioritás listáját véleményezték.

A 2012 tavaszán létrejött IPBES a tudomány és a szakpolitikai döntéshozatal közötti kapcsolat és kommunikáció erősítését hivatott elérni. A biológiai sokféleség csökkenését és az ökoszisztéma-szolgáltatások romlását ezen a módon szeretné megakadályozni. Magyarország 2012-ben csatlakozott a Biológiai Sokféleséggel és Ökoszisztéma Szolgáltatásokkal foglalkozó Kormányközi Testülethez. A testület a tárgyhónapban 111 tagországból állt, melynek munkájához 23 országból 25 kutató járult hozzá, köztük Báldi András ökológus és Pataki György közgazdász, akit elnök-helyettesnek választottak meg.¹⁷

Európai nép kezdeményezés az ivóvíz-szolgáltatás privatizációja ellen

Augusztusban elindult annak az európai népi kezdeményezésnek a magyarországi kampánya, amelynek a célja, hogy a tiltakozzon az EU ivóvíz-szolgáltatás privatizációjával kapcsolatos törekvései ellen. „Az ivóvíz nem ugyanolyan áru, mint egy csipkés alsószojka vagy egy mosogatógép, amelynek az árát a kereskedő határozza meg, és ha túl drágának találjuk, vagy nincs rá pénzünk, akkor nem vesszük meg” – fogalmazott közleményében a kezdeményezést Magyarországon zászlójjára tűző Levegő Munkacsoport. A kezdeményezők szerint az ivóvíz-ellátás nem kerülhet magáncégek kezébe, mert akkor az embereknek az ENSZ által is elismert azon joga sérülhet, amely szerint az emberek megfizethető áron megfelelő mennyiségű ivóvízhez kell jussanak.

Arra hivatkozva, hogy az ivóvíz a természet ajándéka, amelynek a Föld minden lakója a tulajdonosa, a népi kezdeményezést hét EU-s tagállamban is útjára indító szervezetek szerint mindenkinek joga van az ivóvízszolgáltatás szabályozásába beleszólni, az unió bármely szerve nem dönthet annak jövőjéről. A tárgyhónap végéig számos tagállamban az aláírások száma már meghaladta a népességarányosan előírt minimumot ahhoz, hogy az Európai Bizottság foglalkozzon az aláírók követeléseivel. Magyarországon ekkor még nem gyűlt össze a kellő számú aláírás.¹⁸

¹⁷ <http://videkstrategia.kormany.hu/tizenot-orszag-tanacskozik-hazankban-a-biologiai-sokfelesegerol>

¹⁸ <http://www.levegő.hu/hirek/2013/08/alairasgyujtes-europa-szerte-az-ivoviz-vedelmeben>

A bioüzemanyagok kötelező bekeverési arányára vonatkozó EU szabályozás

2013 nyarán megjelent európai bizottsági tervezet szerint az első generációs – élelmiszernek, takarmánynak is hasznosítható szemes kukoricából erjesztett – bioüzemanyagot 2014-től már csak legfeljebb 5 százalékgig lehetne adagolni a benzinbe. A 2020-ra elérendő összesen 10 százalékos megújulóenergia-arányhoz a másik 5 százalék zöldkomponens csak a kukoricaszárban, szalmában, fűrészporban, más hulladékban megtalálható cellulózból előállított bioüzemanyag lehet. A 2013-ban hatályos szabályozás szerint az uniós vállalat teljesítésére az olajtársaságoknak legalább 4,8 térfogatszázalékgig volt kötelező belekeverni a megújuló-energiahordozót a benzinbe. Ez jelentős bevételt eredményezett kukoricatermesztők számára, köztük a nemzetközi keresletet kiaknázó hazai gazdálkodóknak.

Az új korlátozás feleltetése azonban szinte azonnal pánikot okozott az addig szépen fejlődő európai etanolgazdaságban, és megakasztott több beruházást is. A gyártók nem tudták ugyanis, hogy lehet-e hosszabb távon értékesíteni az első generációs bioüzemanyagot, ha a tervezet hatályba lép. A zavart fokozta, hogy az eredeti javaslat akár már 2014-től bevezette volna a korlátozást, pedig esély sem mutatkozott arra, hogy a jogalkotás 2013 október vége előtt lezáruljon. Eközben olyan döntő részletek maradtak tisztázatlanok, hogy csak uniós átlagban vagy tagállamonként lenne kötelező az 5 százalékos határ.

Vancsura Józsefnek, a Gabonatermesztők Országos Szövetsége elnökének augusztusi nyilatkozata szerint az intézkedés hatására „zsugorodna a piac, és az árakat is lenyomná a korlátozás”. Pedig a jobb években 8 millió tonna országos kukoricatermésből akár 2-2,5 millió tonnát is el tudnak adni a gazdák bioüzemanyagként. Az etanolipar vásárlásai nélkül azonban kétszeres mennyiség, 4-5 millió tonna menne feldolgozatlanul exportra – vélekedett a szakember. Ennek megfelelően a Gabonatermesztők Országos Szövetsége – más termelői érdekképviselőkkel és a vidékfejlesztési tárcával együttműködve – a brüsszeli tervezet bevezetése ellen igyekezett érvelni az európai uniós fórumokon.

Tóth István, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének titkára szerint az ésszerűség is a szabályozás módosításának halasztását diktálta, hiszen évekbe telik, amíg a második generációs technika a gyakorlatban széles körben elterjed. Addig pedig szüksége van a gabonára az etanoliparnak. A magyar állam érdeke is, hogy a kukoricát etanol formájában vagy „bőrbe töltve”, értékes állati termékkel alakítva, ne pedig nyersanyagként vigyék külföldre. Emberiességi szempont, hogy a fejlődő országok éhezői olcsóbb gabonához

jussanak, de az Tóth István szerint nem lehet cél, hogy a gazdáknak ne legyen jövedelmező a termelés.

Az Európai Unió a tárgyhónap folyamán még nem döntött a tervezetről, mivel a szabályozás életbelépéséhez az Európai Tanács és a Parlament támogatása is szükséges volt. „Addig marad a bizonytalanság, amely ellehetetleníti a további beruházásokat, fejlesztéseket” – állapította meg Reng Zoltán, a Pannonia Ethanol Zrt. vezérigazgatója. A társaság dunaföldvári üzemében, a 2013-at megelőző években évente 240 millió liter bioetanolt és 175 ezer tonna kukoricatörkölyt – magas fehérjetartalmú takarmányadalékot – gyártott 575 ezer tonna kukoricából. A cég Mohácson egy új, 150 millió eurós üzemet is tervezett, de az építkezésbe nem fogott bele az uniós tervezet miatt, a nemzetközi kereslet alakulásának kiszámíthatatlansága miatt.

Magas Szintű Politikai Fórum a fenntarthatóságért

„Nem teszünk eleget korunk legfontosabb kihívásának kezeléséért, azért, hogy úgy számoljuk fel a mély nyomort, és úgy csökkentsük a gazdagok és szegények közti különbséget, hogy közben nem okozunk helyrehozhatatlan kárt az életünk alapját jelentő környezetnek” – indokolta Vuk Jeremics, az ENSZ közgyűlésének soros elnöke, hogy a világszervezet új intézményt hozott létre a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tevékenység koordinálására. Az 1992-ben létrehozott Fenntartható Fejlődés Bizottságát felváltó új testület, a Magas Szintű Politikai Fórum évente miniszteri, négyévente pedig államfői tanácskozást tart, fő feladata a kormányzati és civil szervezetek környezetvédelmi kezdeményezéseinek összehangolása.

Vuk Jeremics állításait alátámasztotta a svéd TCO szakszervezeti szövetség ENSZ-felkérésre készült, 2013-ban közzétett tanulmánya is, amely szerint a vizsgált 134 állam közül csupán 40 – főként európai – ország került közelebb a fenntarthatósághoz, míg a gyorsan növekvő ázsiai országok a környezetvédelmi erőfeszítések ellenére is növelték a káros anyagok kibocsátását. Kína az első, 1972-es stockholmi Föld-csúcstalálkozó óta eltelt két évtizedben emberek millióit emelte ki a mélyszegénységből, és bár 77 százalékkal növelte az energiafelhasználás hatékonyságát, a gazdasága a tízszeresére nőtt, s így az ország 2013-ban hatszor annyi szén-dioxidot bocsátott ki, mint az 1970-es évek elején. A helyzetet súlyosbította, hogy a Kínában felhasznált energiának a korábbi 40 helyett csak a 14 százaléka származott megújuló forrásokból, jóllehet Peking dollár milliárdokat fektetett a nap- és

szélerőművek fejlesztésébe. India még rosszabbul teljesített: az energiahatékonyság két évtized alatt mindössze 3 százalékot javult, míg a kibocsátás 500 százalékkal ugrott meg.

A legfejlettebb gazdaságú USA-ban bár 27 százalékkal javult a hatékonyság, a gazdasági növekedés ennél is gyorsabb volt, ami a szén-dioxidkibocsátás összmenyiségének 22 százalékos növekedését eredményezte. A legjobban az európai államok szerepeltek, részben azért, mert az 1990-es évek elején a közép- és kelet-európai térségben végbement rendszerváltást az ipari termelést is visszavetítő gazdasági összeomlás kísérte. A régió legtöbb országában már újra növekedésnek indult a GDP, ám az új ipari létesítmények – csakúgy, mint a nyugat-európaiak – az átlagosnál hatékonyabban használták fel az energiát.